

י.א.א. קורצ'אק קורצ'אק
 ישראל תפרא קורצ'אק

יובל

מאת: יאנוש קורצ'אק, כתבים כרך ה', עמ' 235-238
 תרגום: אורי אורלב

עוד הייתי ילד פשהלכתי לבית הקפה הזה לשעות חלב. ותמיד שרת אותי אותו מלצר, קרח, בעל שפם משתפל, נמוך, ללא שפץ הבעה בפיו ושותק תמיד, בעל עינים מצמצמות וכבויים. המלצרים הם אנשים מוזרים, ומוזר יחס הצבור אליהם.

בעיני ה"אורח" נותן שרות זה אינו אדם, לא אב של משפחה, לא איש עבודה, אסור לו לגלות חלשה או פזור דעת, או להיות מהרהר, או מדאג – הוא מלצר. ל"אורח" הזכות למהר, להיות עסוק, לא לשים לב לשאלות המפנות אליו. יש לו הזכות להיות פעוס, חסר סבלנות, מעצבן, לא צודק. כן, אבל לא למלצר.

הייתי בן עשר פשהתקרבוני איכשהו זה לזה. וכך קרה הדבר:

לבית הקפה נכנס אדון אחד פרוח סערה, תיק עבה תחת זרועו, בודאי עורף-דין. הוא הקיש פעם אחת במקל הטיולים שלו על הרצפה, ואחרי רגע – שלוש פעמים. המלצר הופיע.

– צריך לדפק שעה שלמה. תן את העתון של היום וחלב.

– חלב חמוץ?

– כן.

המלצר חזר כעבר רגע עם חלב חמוץ.

– ומה גם העתון?

– העתון בקריאה.

– בקשתי חלב מתוק.

– אדוני בקש חלב חמוץ.

– קנה לך קנה שמיעה, ואז תשמע מה שאומרים לך. אני בא לכאן כבר כל השבוע יום יום. קח את זה חזרה. בהמות!

קמתי מאחורי שלחני וקראתי כמעט בדמעות:

– בעצמי שמעתי איד שמהאדון בקש חלב חמוץ.

הרשם היה מדהים. המלצר פתח את פיו בפליאה והאדון עורף-הדין מלמל משהו באי-רצון.

– נו, אם כן מסתבר שאשאר היום כבר בלי ארוחת בוקר – אמר נרץ החוצה.

המלצר השתחנה אחרי, אחר-כך השתחנה לפני, כמו שנהג להרכין את ראשו אחרי שמישהו נתן לו "דמי שתיה", ואמר:

– אני מודה לך, אדון צעיר.

אבל ה"מודה" הזה איכשהו נשמע אמת.

כאשר שלמתי לו עבור ארוחת הבקר שלי הוא שאל:

– האם האדון הזה באמת בקש חלב חמוץ?

– כן, בעצמי שמעתי.

– מפני שאני בעצמי כבר לא הייתי בטוח. אתה יודע, אדון צעיר, יש לי ילד חולה בבית והראש שלי בכלל לא כאן.

זו הפעם הראשונה בחיי נוכחתי לדעת שהמלצר הזה הוא אב, ואת היד הזאת שדומה כי נוצרה אף ורק כדי לקבץ דמי שתיה, את היד הזאת מנשק מישהו כידו של אב. נתקפתי רגש של צער עמוק בגללו. זמן מה

ישראל קורצאק קורצאק
اسرائيل تقرا كورتشاك

התהלכתי עם הפונה לבקר את הילד החולה, לתת לו במתנה את המקלעת שלי, אבל אחר־כך עלה בדעתי, שאולי זהו ילד קטן מאוד ואולי זאת בכלל ילדה. ככה זה, מי לא מכיר את תקופת הילדות! אפלו אמרתי משהו להורי והם התייחסו לענין מנקודת ראות של היגינה וטענו, שמלצר כזה עלול להדביק את האורחים במחלה. לבסוף, פאשר החלטתי לשאל, פעבר שבוע, האם הילד החולה הוא בן, השיב המלצר:

– עכשו הוא כבר איננו וזאת היתה ילדה.

חבל שלא נתתי לה איזו בבה ישנה של אחותי, הנה לה לפחות במה לשחק!

אחר־כך נסענו לדירת הקוץ ובאותו זמן העבירו את הדירה שלנו למקום אחר, ואני עברתי בית־ספר. חלק אחר של העיר, רשמים חדשים, חדשים בכפר – די הנה בכך כדי לשכח את המלצר ואת ילדתו שהלכה לעולמה.

עברו עשר שנים. התחלתי להתבונן ברצינות בעולם סביבי ומאחר שהעיר שגרתתי בה גם היא היתה חלק מן העולם, התחלתי פאן את חקירותי. לא הסתפקתי ברחובות שמרפבות נוסעות בהם; הייתי זקוק למראה רחובות שבמרתפיהם "שוכנים בהקבא העני עם הפשע", וכך, יום אחד, ענף מן הדרך ומן החנויות, מצאתי את עצמי בבית הקפה "שלי". אל השלחן נגש מלצר, קשיש יותר, קרם יותר, נמוך קומה, בעל עינים פבויות ופה חסר הבעה.

– אינד מכיר אותי, אדוני? – שאלתי.

– לא, אדון.

– לא פלא!

הנה עלי להשקיע מאמץ רב כדי להזכיר לו איך הגנתי עליו.

– בן, בן, עכשו אני נזכר. בן, מפני שאדוני כה השתנה.

– אתה אדוני בכלל לא.

– אני כבר אשאר כמו שאני עד יום מותי.

– באיזה שעה תסיים פאן, אדוני?

– באחת־עשרה וחצי.

– טוב, אבוא לכאן ונלך יחד לשיתות בירה.

– באחת־עשרה וחצי התיצבתי על משמרת.

– באמת באת, אדוני. חשבת שזאת בדיחה.

אחרי כמה כוסיות יין נעלמו מפניו ההססנות והבעת חסר האמון. הוא התחיל לדבר. נדמה הנה, שהוא זורק כמה מלים בבת אחת, עצמת מחשבות כזאת הצטברה בגלגלתו במקשף שנות השתיקה שלו.

– אתה יודע, אדוני, כמעט שכחתי לדבר... מפני שאם למישהו יש משפחה... אבל לי אין אף אחד... אתה יודע, אדוני, היום זה יום היוכל שלי.

– כיצד זה יוכל?

– ארבעים שנה מלצר... אמא מסרה אותי. הייתי בן ארבע־עשרה... כמה גאה הייתי פאשר הבאתי את הזלוטי הראשון.

– אם בן זה היום, בדיוק היום?

– בן, בן, אדוני. העשרים באוגוסט.

– מוזר.

– בן, מוזר.

ישראל קורצאק קורצאק
اسرائيل تقرا كورتشاك

– מעקשו נפגשו כל שנה ביום הזה עד יובל החמשים.

– או לא, אדוני – אמר בבטחון.

זמן רב שוחחנו על עניינים ועל בני אדם, ובדרך חזרה הביטה הייתי משקנע שרשימותיו של המלצר הזה היו יכולות לגבר על רומנים מפנקים רבים מפרי עטו של סופר מקצועי.

סמנתי את היום הזה בפנקסי כיום היובל של יוליאן.

כעבר שנה, כאשר באתי לבית הקפה ב־20 באוגוסט, בשעה אחת־עשרה בערב, יצא נער מאחת הפנות.

– מה תצוה אדוני?

– ואיפה יוליאן? – שאלתי בתחושה מבשרת רעות.

– נפטר, אדוני.

– מתי, מזמן?

– לפני חדש, אדוני.

– אה, ואתה ממלא את מקומו?

– את מקומו, אדוני.

– איפה נפטר?

– בבית־חולים, אדוני.

– יותר לא שאלתי.

